

Samfunn og folkehelse

Planetary Health og bærekraftsmålene

Filip Maric (PhD)

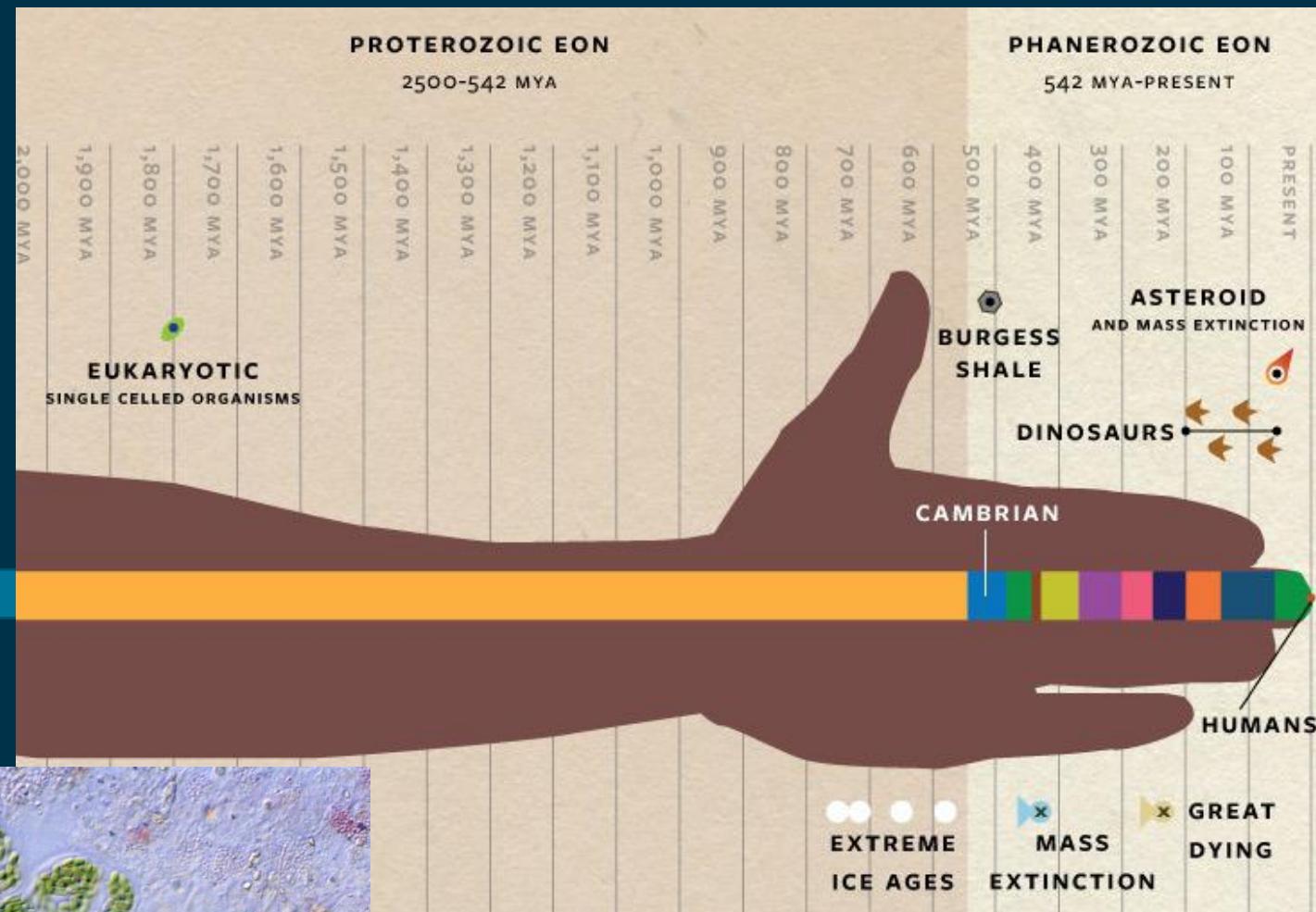

YOU ARE HERE

Jordens historie

4,500 MYA

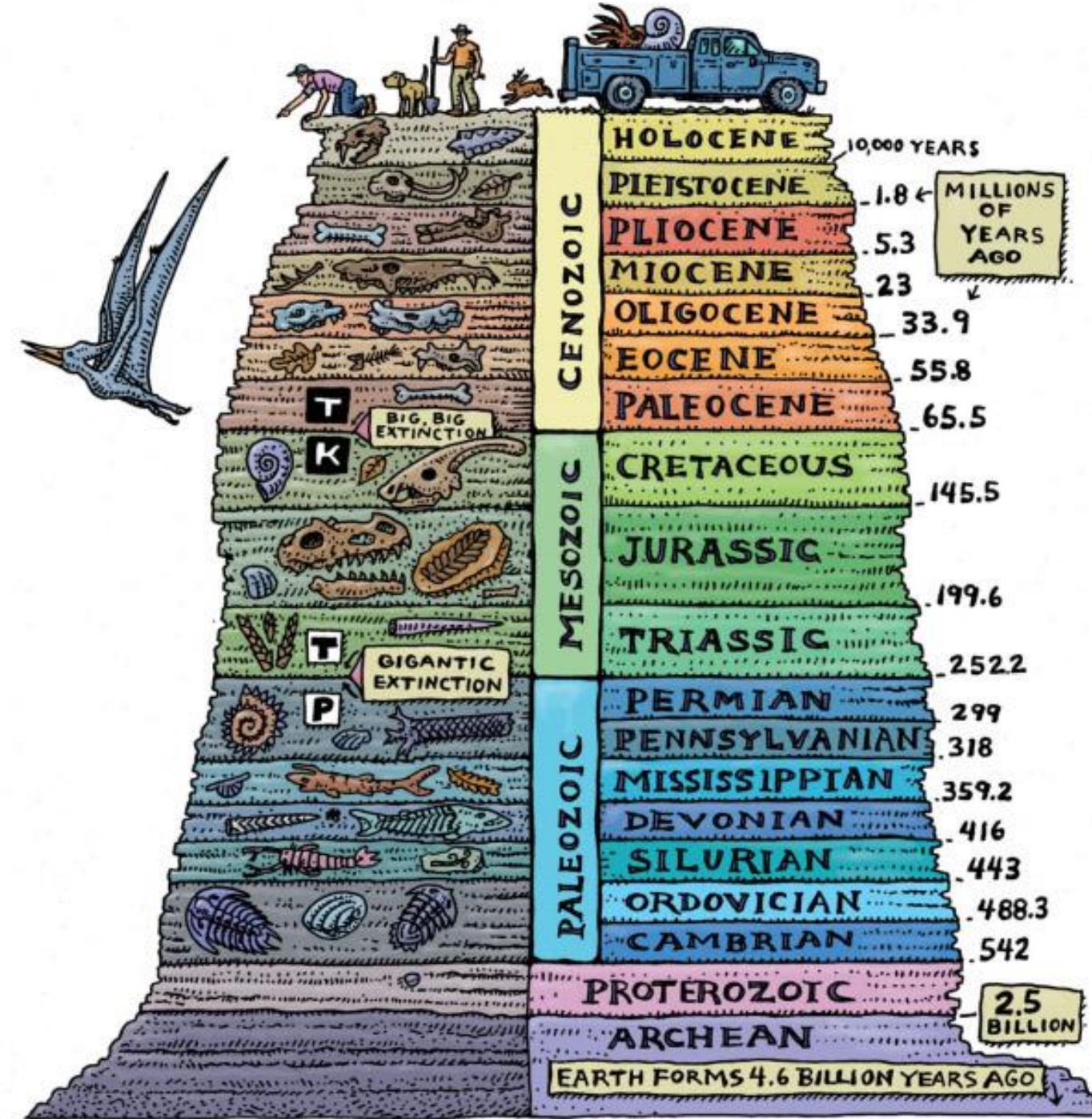

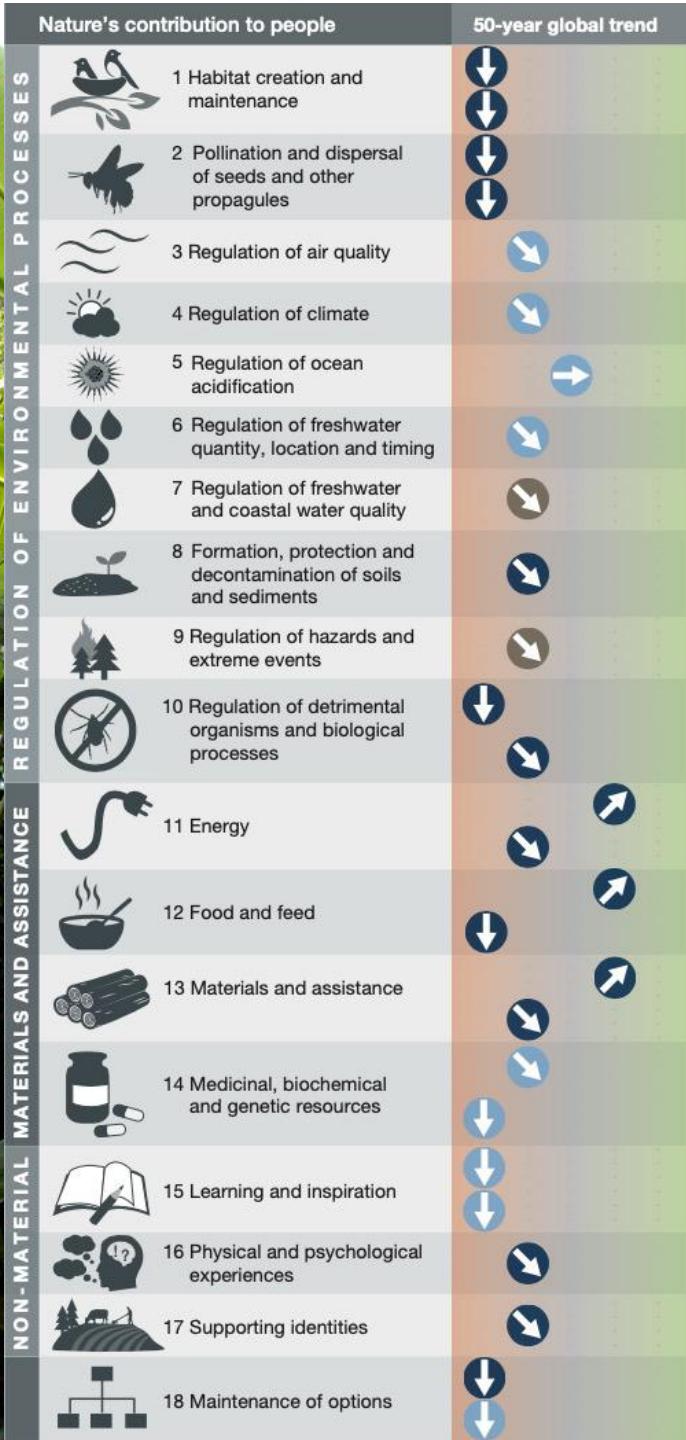
Holocen-epoken

- Relativt varmt og stabilt klima
- Relativt stabil geologi
- Høy grad av biologisk mangfold
- Omfattende biodiverse habitatet for plante-, dyre- og menneskeliv

Disse miljøforholdene muliggjorde overgangen fra nomadiske, jaktende og samlende livsstiler til utvikling av menneskelige bosetninger under landbruksrevolusjonen, utløst av den første systematiske menneskedriften av planter og dyr for rundt 10 tusen år siden.

De samme miljøforholdene blir også ansett som de eneste som muliggjør menneskeliv, helse og sivilisasjoner slik vi kjenner dem i dag, og de eneste miljøforholdene som kan opprettholde samfunnshelse slik vi kjenner det i dag.

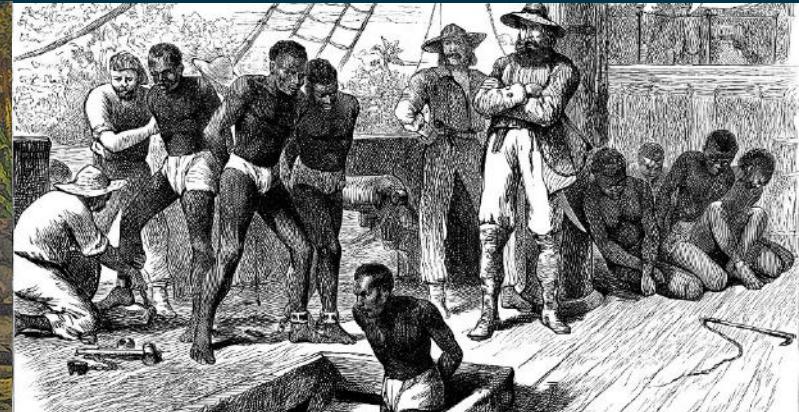
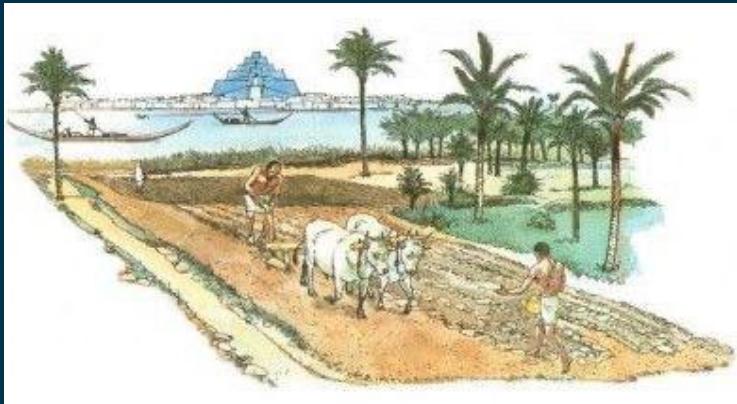

Utgangspunktet av planetary health og bærekraftsmålene

Et helsefremmende miljø er
grunnleggende til menneskelig liv, helse
og samfunn

Problemet... menneskelig aktivitet gjennom holocene-epoken

Globale miljøendringer i antropocen-epoken

- Tap av biologisk mangfold (68% reduksjon i størrelsen på populasjoner av pattedyr, fugler, fisk, reptiler og amfibier på litt over 40 år)
- Global oppvarming
- Forsuring av havet
- Avskoging (endring av 75% av landarealet)
- Tømming av ferskvann (tap på over 85% av de globale våtmarksområdene)
- Luft-, vann-, jord- og plastforurensning

The global amount of human-made mass is now (since 2020) greater than the overall mass of all living biomass combined

On average, for each person on the globe, anthropogenic mass equal to more than his or her bodyweight is produced every week
(Elhacham et al., 2020; <https://doi.org/10.1038/s41586-020-3010-5>)

Healthcare systems contribution to environmental degradation

If the global health sector were a country, it would be the 5th largest GHG emitter on the planet ([link](#))

Large quantities of waste generated by high volume of single-use plastics, disposable supplies and hazardous materials (e.g. pharmaceuticals, sharps, chemicals, infectious waste, and global-heating anaesthetic gases)

Use and innovation of technology depend on extraction of natural resources

A photograph showing the side profile of a person with dark hair, wearing a light-colored jacket and a dark face mask. They are looking down and to the right. The background is a hazy, overexposed view of an industrial landscape with several tall chimneys emitting smoke or steam into a cloudy sky.

Hvordan klimaendring påvirker helse

Climate change is the biggest health threat of the 21st century (Costello et al., 2009).

The burden of disease attributable to environmental issues is high and persistent, amounting to 13 million deaths each year = 1/4 of all deaths (WHO, 2020)

A quarter of the worldwide burdens causing diseases arise from environmental factors, eg. air pollution, climate change, biodiversity loss or zoonoses (UN Environment Program, 2021)

INCREASING

NONCOMMUNICABLE DISEASES (NCDs)
MALNUTRITION & FOOD INSECURITY
INFECTIOUS AND VECTOR-BORNE DISEASE
TRAUMA AND INJURY
CLIMATE-RELATED DISPLACEMENT AND CONFLICT
MENTAL HEALTH PROBLEMS

PHYSICAL ACTIVITY

VIA AIR POLLUTION, EXTREME TEMPERATURES,
NATURAL DISASTERS AND INFECTIOUS DISEASES;
ESPECIALLY AFFECTING ELDERLY, AND PEOPLE
WITH CHRONIC CONDITIONS AND HIGHER
BODY-MASS INDEX

DECREASING

Extreme weather events

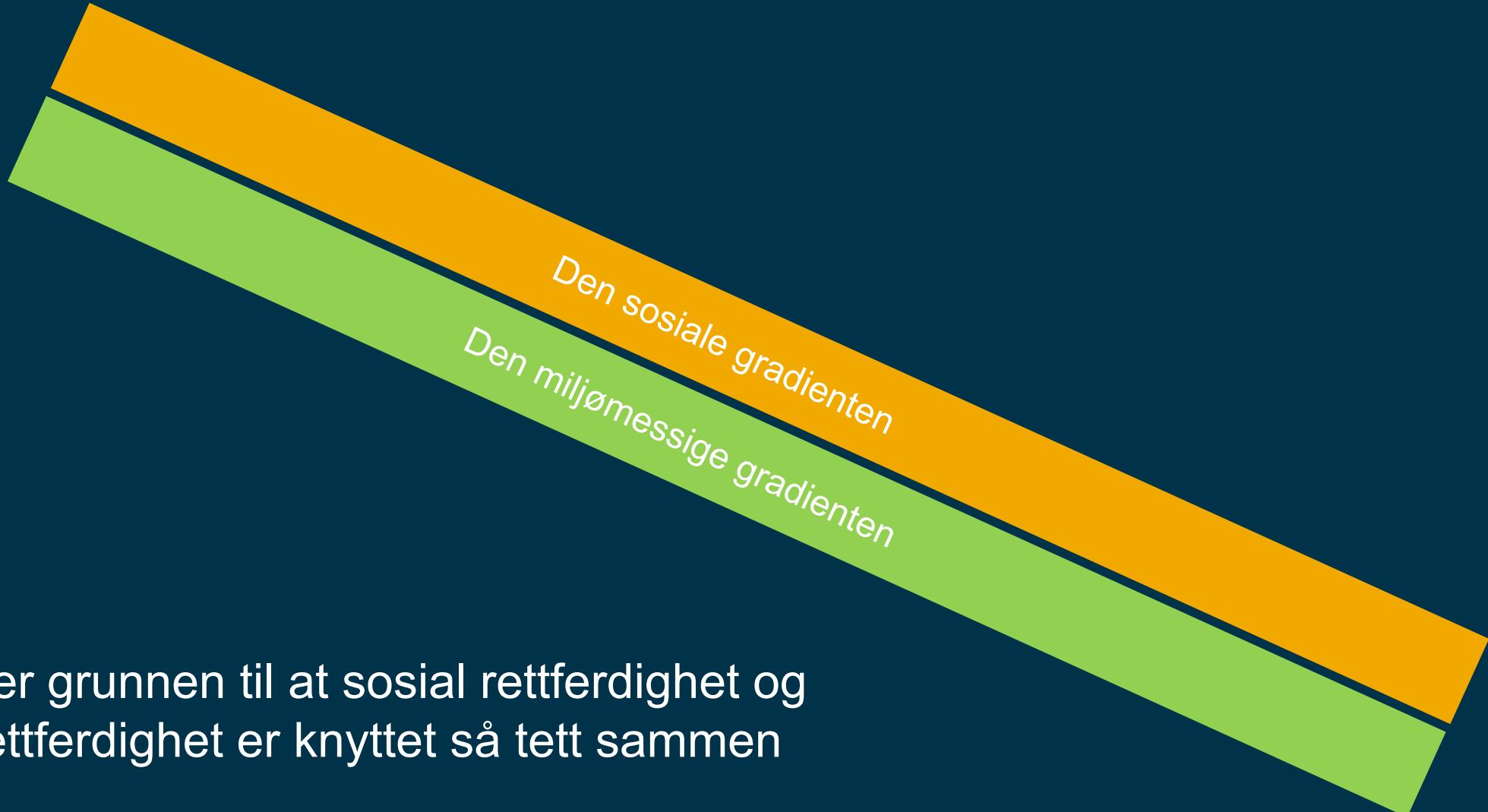
Pollen seasons - leading to worsening allergies and asthma

About 1/2 of the global disease burden from COPD is attributable to air pollution

53.7% increase in heat-related mortality in adults over 65yrs during the past 20 years (296.000 deaths in 2018)

Over 8mio deaths from fossil fuel pollution in 2018 (1/5 worldwide)

Hvem driver miljøforringelse og hvem lider av det mest (for nå)?

Hva skal vi gjøre?

WHO COP26 Special Report on Climate Change and Health: The Health Argument for Climate Action

4 Action points for the healthcare professions

1. Train the health workforce to respond to climate change: Update health curricula and provide training and support to prepare health workers.
2. Take climate action in the health care sector: Transition to climate-resilient and sustainable health care.
3. Enable health professional advocacy on climate change and health: Support peers and colleagues to effectively communicate on climate change and health.
4. Protect the health of future generations: Support youth and vulnerable populations to protect the health of future generations.

Jakten etter løsninger

Voksende bevegelser over hele helsevesenet søker også å ta opp helse-, sosiale og miljømessige problemer i forbindelse, hver med opprinnelse fra forskjellige tradisjoner:

Indigenous and Local Knowledge (ILK) er særlig viktig for planetary health

Tropisk medisin → Folkehelse → Global helse
→ Planetary Health & Bærekraftig Helse

Veterinærmedisin → One Health

Environmental/Ecosystems Health → EcoHealth

Geofysik, biologi & folkehelse → GeoHealth

ENVIRONMENTAL PHYSIOTHERAPY ASSOCIATION

www.environmentalphysio.com

Det første internasjonale samarbeidsnettverket av mer enn 700 fysioterapeuter, studenter, forsker og lærer med fokus på utforskning og fremming av en miljøbevisst og miljøansvarlig fysioterapi

Environmental physiotherapy kommer nå inn i fysioterapiutdanning over hele verden via vår prosjekt www.eptagenda2023.com som dere er nå en del av også 😊

Fra World Physiotherapy til Norge

World PT Education Framework inkluderer miljø og bærekraft som grunnleggende til helse og fysioterapien

- <https://world.physio/news/world-physiotherapy-publishes-framework-physiotherapist-education>

Under FNs klimakonferanse i Glasgow, COP26, har Norge i dag sluttet seg til klimakonferansens helseprogram:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-lanserer-klimaforpliktelser-pa-helsefeltet/id2885909/>

1 JÄVKADIT
GEAFIVUODA

2 JÄVKADIT
NEALGGI

3 BUORRE
DEARVVAŠVUOHTA

4 BUORRE
QAHPPU

5 DÄSSEÄRVU
SOHKABELIID
GASKKA

6 BUHTEŠ ČÄHCJA
SANITÄRADILIT

7 BUHTEŠ ENERGIJA
BUOHKAIDE

8 ÄVDDALAŠ BARGU
JA EKONOMALAŠ
OVDÄNEAPMI

9 INNOVAŠUVONA JA
INFRASTRUKTUVRA

10 UUNIT
ERHUSAT

11 GUODDEVAŠ GÄVPO-
GAT JA SERVODAGAT

12 OVDDASVÄSTI-
DEADÖJI GEAVA-
HEAPMI JA BUVTTADEAPMI

13 BISSEHIT
DÄLKÄDAT-
RIEVDAIDI

14 EALLIN
ČÄZIS

15 EALLIN EATNAMA
ALDE

16 RÄFI JA
VUOIGGALAŠ-
VUOHTA

17 OVTTAS JOKSAT
MIHTTOMERIID

ON GUODDEVAŠVUODA
MIHTTOMEARIIT

Utdanning for bærekraftsmålene kommer nå til alle fire medisinske fakultetene i Norge

Utgangspunktet av planetary health og bærekraftsmålene

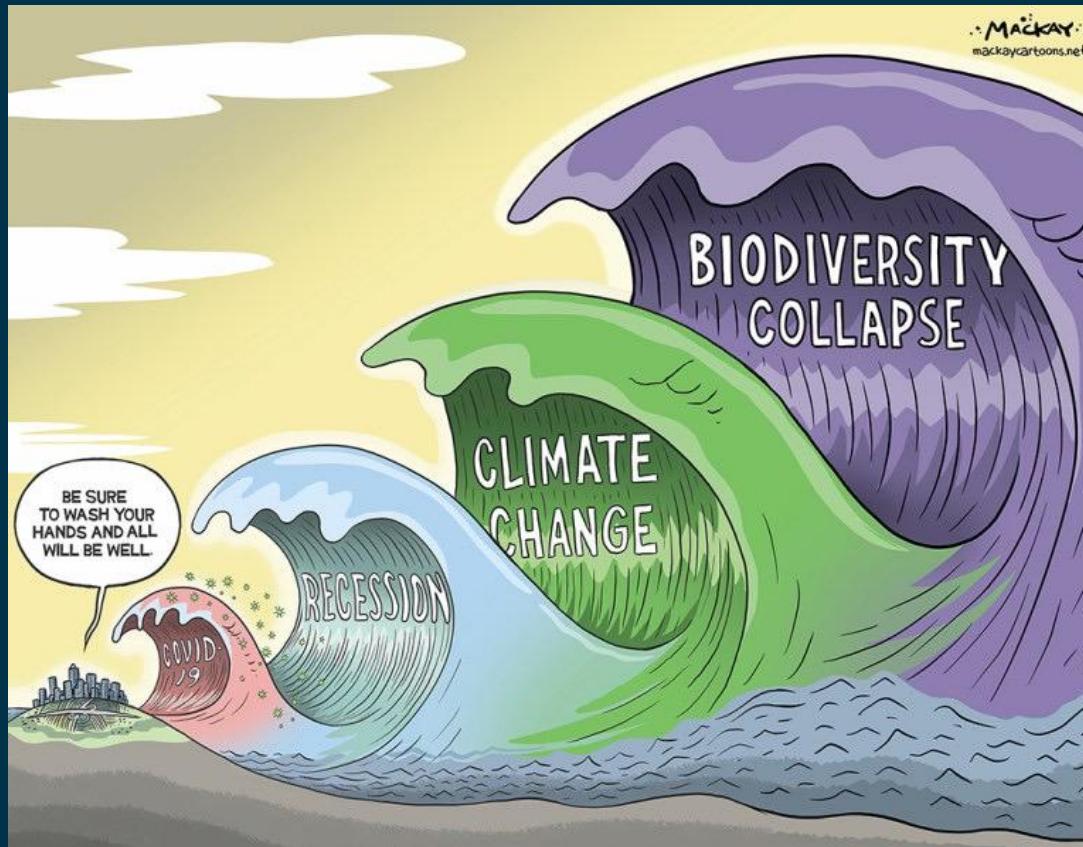

Alt henger sammen

= en gammel urfolkskunnskap

Grunnleggende prinsipper

Nøkkelpunktet: God ‘helse og velvære (SDG3)’ kan bare oppnås hvis vi tar opp dagens miljø- og sosiale problemer i tett forbindelse med hverandre

This cartoon can be used without charge by individuals & community groups.
2015-133 © INKCINCT Cartoons www.inkinct.com.au

PLANETARY HEALTH

A CULTURAL TRANSFORMATION

Planetary health is about safeguarding the health and wellbeing of current and future generations through good stewardship of Earth's natural systems, and by rethinking the way we feed, move, house, power and care for the world

Noen av de
forslårte
fokusområdene

ESSENSIELLT tillegg: How we think about the world

Noen spørsmål til fysioterapi – Hvordan forstår eller definerer vi

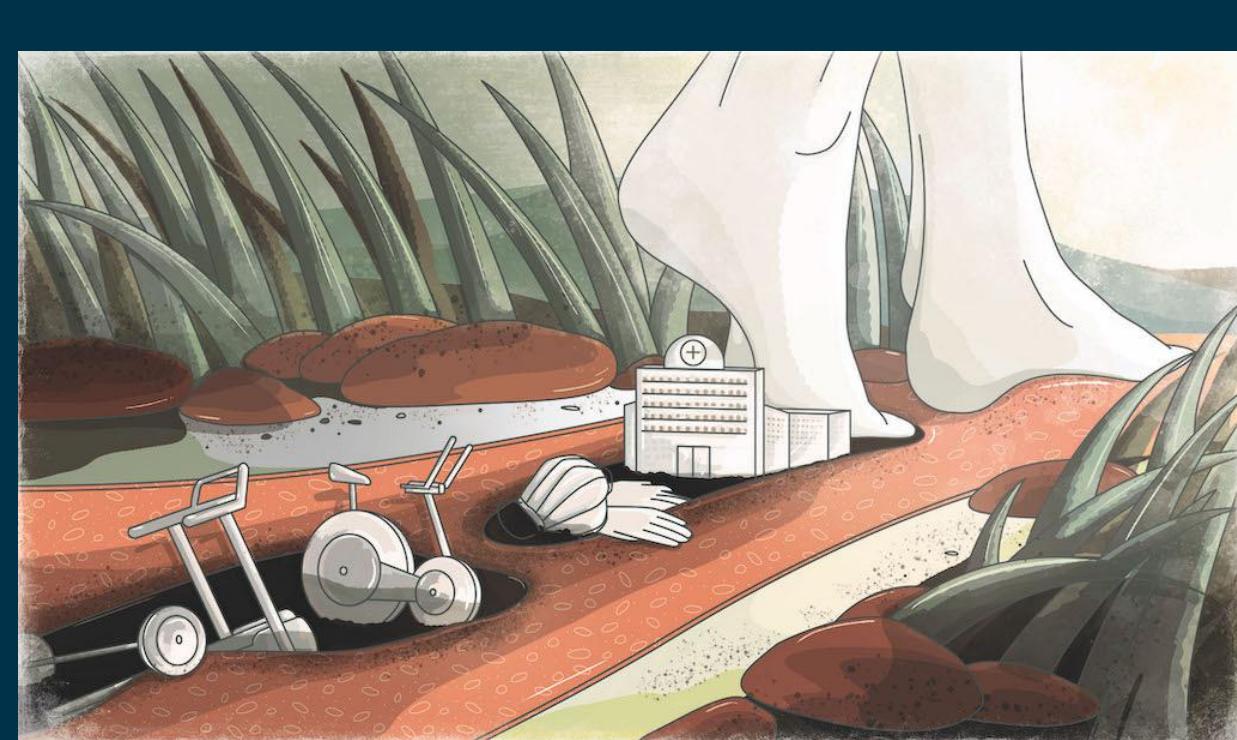
- Anatomi, fysiologi og kroppen
- Bevegelse og fysisk aktivitet
- Helse og sykdom
- Terapeutisk behandling
- osv

Active transport and outdoor activity

Bærekraftig helse

Å redusere helsevesenets
miljøavtrykk

Integrate SDGs into healthcare
decision-making

- How can healthcare (decisions) contribute to achieving the SDGs:
  - SDG3 health and well-being for all (equitable healthcare for present and future generations)
  - SDG5 Gender equality
  - SDG13 Climate action
  - SDG14, SDG11, ...

